

Rényi András

Vége a művészettörténetnek

A kollégium során folytatjuk Hans Belting *A művészettörténet vége* c. könyvének közös olvasását/értelmezését. A könyv 1983-ban „*Das Ende der Kunstgeschichte?*” címen olyan vitairatként született, amely – a művészeti modernség belátásaira támaszkodva – a hagyományos akadémiai beszédmód kérdéseességére figyelmeztette és a historizáló ill. pozitívista reflexek kritikai felülvizsgálatára szólította fel a szakmai elitet. Tíz évvel később, kétszeresére bővített átdolgozása címéből Belting már elhagyta a kérdőjelet és immár tényként jelentette be a diszciplína – és vele az egyetemes modern művészet – önértelmezésének tarthatatlanságát, annak a szellemi, kulturális és intézményi feltételrendszernek az összeomlását, amelyen közös legitimációjuk nyugodott. E következtetéshez Belting mindenekelőtt a kortárs művészetben végbement változások, a posztmodernnel kapcsolatos viták illetve az intézményi struktúra átalakulásának elemzése révén jutott. Az új fejezetekkel kibővített szöveg ezzel annak a kulturális paradigmaváltásnak azt egyik kulcsdokumentumává nőtte ki magát, amelyet manapság részben a *posthistoire* és a posztkolonializmus, részben az *iconic turn*, részben a *new media* fogalmaival szoktunk jelölni. A félév során szeretném bevonni a feldolgozásba a Belting által is sűrűn idézett Danto idevágó szövegeit is.

Kötelező irodalom:

Hans Belting: *A művészettörténet vége. Az első kiadás újragondolt változata – tíz év után.* [1995] Atlantisz, Budapest, 2006.

Arthur C. Danto: *Hogyan semmizte ki a filozófia a művészetet?*, Atlantisz, Budapest, 1997.

Bacsó Béla

Heidegger – Nyelv és mű

A félév során Heidegger meghatározó költészeti olvasataival, köztük a Hölderlin olvasattal foglalkozunk, amelyről Philippe Lacoue-Labarthe a kitűnő francia gondolkodó azt írta, hogy az elemzés alapjaiban változtatta meg a Hölderlin értelmezést. Ma már nyilvánvaló, hogy ez nyelvi/költői fordulat nem értelmezhető az 1936-os Nietzsche előadás esztétikai, a *Beiträge zur Philosophie* filozófiai, vagy az 1939-es Herder előadás nyelvi felismerései nélkül (ezen belül George *Das Wort* c. versének értelmezése a döntő). Kitekintünk azokra az írásokra, amelyeket Heidegger az *Unterwegs zur Sprache* kötetben gyűjtött egybe.

Kitekintünk ezeknek a korszakos olvasatoknak az elő- és hatástörténetére is, olyan lényeges vitapartnerek műveit vizsgáljuk, mint Benjamin, Adorno, Szondi, de Man, Gadamer, Nancy.

Szövegek a vizsgára:

Heidegger – *Magyarázatok Hölderlin költészetéhez*, ford. Szabó Csaba. Latin Betűk, 1998.

Benjamin – F. Hölderlin két költeménye, in. "A szirének hallgatása", ford. Szabó Csaba. Osiris, 2001.

Adorno – Parataxis, Hölderlin kései költészetéről, ford. Bán Z. A. in. *A művészet és a művészetek*. Helikon Kiadó, 1998.

de Man – Hölderlin tanulmányok in. *Olvasás és történelem*, ford. Nemes Péter. 138-208. o. Osiris, 2002.

Gadamer – Költeni és gondolkodni in. *A szép aktualitása*, ford. Orosz Magdolna. T-Twins, 1994.

Somlyó Bálint

Walter Benjamin: *A német szomorújáték eredete*

A félév tárgya Benjamin valószínűsíthető főművének részletes elemzése. Korábban is tettem már erre kísérletet, de a mű rendre erősebbnek bizonyult, részben enigmatikussága, részben gazdagsága révén. Az elmúlt években talán többet fejtettem meg a rejtélyekből, s ez alkalommal szeretném a részek egyensúlyát is megőrizni, sőt lehetőség szerint kissé a második főrész, az allegóriáról szóló fejezet irányába el is billenteni – arra korábban ritkán maradt elegendő idő. Ezért a félév a benjaminológián túl talán némi bevezető is lehet a barokk allegorézis kérdéseibe, terveim szerint sok illusztrációval. Az órák február 28-án kezdődnek.

Sajó Sándor

Szubjektivitás és tapasztalat

A kurzus témája a szubjektumnak a tapasztalatban betöltött szerepe, és általában véve az, hogy milyen típusú ismeret lehetséges a szubjektummal kapcsolatban. Megvizsgáljuk, hogy milyen viszonyban állnak az énre, a világra és más szubjektumokra vonatkozó ismeretek. A hangsúly Husserl fenomenológiáján lesz, de mielőtt ezzel foglalkoznánk, kitérünk a descartes-i, a hume-i és a kanti felfogásra is. Az óra tárgyát alkotja továbbá a husserli kezdeményezéshez kapcsolódó, de azt kritikailag továbbfolytató francia fenomenológia, valamint néhány jelenkori, az analitikus hagyományba tartozó szerző is.

Olvasmányok:

1. Descartes: *Elmélkedések az első filozófiáról*, Atlantisz, 1994 (I-II. elmélkedés).
2. Hume: *Értekezés az emberi természetről* (I.könyv, IV.rész, III.fejezet: Of Personal Identity + Appendix).
3. Kant: *A tiszta ész kritikája*, Atlantisz, 2004 vagy Ictus, 1995 (§13-16; az 1995-ös kiadásban 133-168; és az első kiadás vonatkozó része).
4. Husserl: *Karteziánus elmélkedések*, Atlantisz, 2000 (Ötödik elmélkedés: 105-168.o.).
5. Sartre: Az ego transzcendenciája (részlet)
6. Sartre: A lét és a semmi (részlet)
7. Merleau-Ponty: *Phénoménologie de la perception*, Paris: Gallimard, 1945 (előszó, i-xvi. és 3.rész, 1.szakasz: Le Cogito, 423-468).
8. Merleau-Ponty: *Le visible et l'invisible*, Paris: Gallimard, 1964 (*La foi perceptive et la réflexion*, 48-74)
9. Lévinas: Teljesség és végtelen (részlet)
10. Anscombe „The First Person”, in: Samuel Guttenplan, ed., *Mind and Language*, Oxford: Clarendon Press, 1975, 45-65.
11. Nagel: „The Objective Self”, in: *The View from Nowhere*, Oxford University Press, 1986, 54-67.
12. Shoemaker: „The First-Person Perspective”, in: *The First-Person Perspective and Other Essays*, Cambridge University Press, 1996, 157-176.
13. Davidson: “Three Varieties of Knowledge”, in: *Subjective, Intersubjective, Objective*, Oxford: Clarendon Press, 2001, 205-221.

Szécsényi Endre

A kultúra kritikája Hannah Arendtnél

Hannah Arendt filozófiájához a *Múlt és jövő között* c. gyűjteményben található írásain keresztül közelítünk, elsősorban a kultúra értelmezésére és kritikájára fókuszálva. Mivel a kurzust emailen történő konzultációk formájában lehet teljesíteni, a részletes tematikát csak az érdeklődők pontos számának és személyes preferenciáinak ismeretében véglegesítem.
Kapcsolattartás: sze@emc.elte.hu